



UNDERVISNINGS  
MINISTERIET

**Danmarks fjerde rapport**

**i henhold til**

**den europæiske pagt om**

**regionale sprog eller mindretalsprog**

Marts 2014

## **Indledning**

Danmark ratificerede den 8. september 2000 den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog af 5. november 1992 (sprogpagten), som herefter trådte i kraft for Danmark den 1. januar 2001. I forbindelse med ratifikationen identificerede Danmark tysk som et mindretalssprog i pagtens forstand og afgav en erklæring om, at sprogpagten skal gælde for tysk for så vidt angår det tyske mindretal i Sønderjylland.

Som led i sprogpagtens overvågningsmekanismer afgiver Danmark herved sin fjerde statsrapport. Sprogpagtens overvågningsproces er efter dansk opfattelse et vigtigt instrument i en løbende dialog med Europarådet, og den danske regering ser med tilfredshed på herved at få lejlighed til at fortsætte det konstruktive samarbejde.

Der er ved udarbejdelsen af rapporten modtaget bidrag fra en række ministerier og øvrige myndigheder, hvis ressortområder er omfattet af sprogpagtens bestemmelser. Det drejer sig om Danmarks Statistik, Erhvervs- og Vækstministeriet, Justitsministeriet, Kulturministeriet, Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Økonomi- og Indenrigsministeriet, Undervisningsministeriet, Transportministeriet, Udenrigsministeriet samt Tønder Kommune, Haderslev Kommune, Aabenraa Kommune og Sønderborg Kommune.

Det tyske mindretal har haft lejlighed til at gennemse rapporten og har bidraget med faktuelle oplysninger.

Rapporten er udarbejdet i overensstemmelse med de retningslinjer, som Europarådets Ministerkomité vedtog den 6. maj 2009 vedrørende udarbejdelse af rapporter i henhold til sprogpagten samt Ekspertkomitéens spørgsmål til Danmark i forbindelse med udarbejdelsen af Danmarks tredje statsrapport i henhold til sprogpagten. De enkelte bestemmelser i sprogpagten kommenteres således ikke, i det omfang Ekspertkomitéen i sin rapport af 2. marts 2011 har tilkendegivet, at Danmark overholder de pågældende bestemmelser, medmindre der er sket noget nyt på området.

## **Afsnit I**

### **Opdatering af oplysninger, hvis der findes nye data om antallet og den geografiske fordeling af personer, der taler det regionale sprog eller mindretalssprog, og den generelle demografiske situation**

Det seneste folketal for Danmark (1.10.2013) er 5,62 millioner og af dem er 93 pct. danske statsborgere.

Det har i perioden ikke været muligt for Danmarks Statistik at tilvejebringe nye statistiske data om nationale mindretal i Danmark. Danmarks Statistiks demografiske oplysninger hentes fra CPR, det Centrale Personregister, som bl.a. indeholder oplysninger om personers fødested og statsborgerskab, mens etnicitet, race- eller religiøse tilhørsforhold, ifølge persondataloven ikke kan registreres. Ingen af de eksisterende oplysninger kan bruges til at identificere de berørte mindretalsgrupper. Sprogoplysninger indgår ikke i nogen af Danmarks Statistiks kilder. Tysk tales af ca. 12.000 – 15.000 personer, der er medlemmer af det tyske mindretal i Sønderjylland.

**Opdatering om eventuelle ændringer i lovgivning eller praksis vedrørende regionale sprog eller mindretalssprog. Angiv endvidere enhver udvikling, som forventes at ske i løbet af den næste overvågningsperiode, såsom planlagte politiske eller budgetmæssige ændringer, politiske planer eller andre elementer, der kan have en direkte eller indirekte indvirkning på situationen for de regionale sprog eller mindretalssprog.**

Siden sidste afrapportering er der sket en omstrukturering af statsforvaltningerne. De fem regionale statsforvaltninger er pr. 1. juli 2013 blevet sammenlagt til én samlet enhed under navnet 'Statsforvaltningen' med i alt ni afdelinger rundt om i landet, jf. lov nr. 647 af 12/06/2013 om ændring af lov om regional statsforvaltning, lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love som følge af ændret organisering af statsforvaltningerne. Statsforvaltningen skal løse mange af de samme opgaver, som de fem regionale statsforvaltninger hidtil har løst. Der er dog enkelte sagsområder, der fremover varetages af andre myndigheder.

Statsforvaltningen har efter omstruktureringen fået hovedkontor i Aabenraa. Derudover er der lokale afdelinger i Aarhus, Ringkøbing, Aalborg, Odense, Nykøbing Falster, Ringsted, København og i Rønne, hvor Statsforvaltningens nye INFO-center også er blevet placeret.

Hidtil har borgerne som udgangspunkt været henvist til at henvende sig til statsforvaltningen i deres egen region, når møder skulle afholdes. Med etableringen af Statsforvaltningen har borgerne nu mulighed for at benytte sig af en afdeling efter eget valg for så vidt angår de sagsområder, der varetages lokalt. Derved er Statsforvaltningen gjort mere tilgængelig for en række borgere, som f.eks. fremover kan benytte en afdeling i nærheden af, hvor de arbejder i stedet for en afdeling tæt på deres bopæl, hvis det passer dem bedre.

Alle borgere vil dog – med mindre de tilkendegiver ønske om andet – som udgangspunkt få deres sag oprettet og blive indkaldt til eventuelle møder i den afdeling, der ligger nærmest deres bopæl.

Der er også etableret en central mødebooking og familieretlig visitationsenhed for alle skriftlige familieretlige sager. Denne er placeret i hovedkontoret i Aabenraa.

Ved ansættelser af medarbejdere i den lokale afdeling i Aabenraa med direkte borgerbetjening er Statsforvaltningen opmærksom på, om de kan tale tysk. Der er endvidere altid en tysktalende medarbejder, som kan ekspedere personlige henvendelser. Alle møder vil kunne gennemføres på tysk af tysktalende personale – altså uden tolk.

INFO-centret på Bornholm har i sin håndbog indføjet et afsnit om betjening af det tyske mindretal, som sikrer, at der kan omstilles til en tysktalende medarbejder/denne kan ringe tilbage.

I forhold til mindretallet tilbyder Statsforvaltningen oversættelse af korrespondance. Statsforvaltningen har desuden oplyst, at relevant afsnit på hjemmesiden vil blive opdateret hurtigst muligt, ligesom mulighederne for oversættelse af hjemmesiden til tysk vil blive afdækket hurtigst muligt.

Der føres ikke statistik over, hvor mange henvendelser til Statsforvaltningen, der stammer fra det tyske mindretal. Der er dog ikke tale om daglige henvendelser.

**Foranstaltninger med henblik på gennemførelse af anbefalingerne fra Europarådets ministerkomité, JF. ECRML (2011) 1.**

Ministerkomitéen henstiller, at de danske myndigheder tager alle Ekspertkomitéens observationer i betragtning og som forhold med høj prioritet:

*forøger omfanget af tysksprogede radioprogrammer og tilvejebringer tysksprogede fjernsynsprogrammer i Sønderjylland i tæt samarbejde med de tysktalende*

Radio- og fjernsynsloven indeholder ingen regler, der forhindrer mindretalsgrupper i at få adgang til radio- og fjernsynsvirksomhed, og tilladelsessystemet og støttesystemet er baseret på objektive, transparente og ikke diskriminerende kriterier. Hertil kommer, at alsidigheden skal fremmes ved udstedelse af tilladelser til lokalradio og -tv, hvilket giver en mangfoldighed af grupper mulighed for at opnå tilladelser og støtte, herunder det nationale mindretal.

Der er i 2013 og 2014 etableret en uddannelsespulje på 2 mio. kr. (ca. 265.00 Euros) til lokalradio og -tv. Et af formålene med puljen er at imødekomme mindretalsgruppers behov for adgang til lokalradio og -tv ved at facilitere adgangen hertil.

Desuden har de danske landsdækkende public service-føretagender DR og TV 2/DANMARK A/S samt de otte regionale TV 2-virksomheder, herunder TV SYD, alle public service-forpligtelser vedrørende samfundsmæssig dækning af Danmark og er forpligtede til at sikre et bredt udbud af programmer og tjenester til hele befolkningen via tv, radio, internet og andre relevante platforme. DR og de otte regionale TV 2-virksomheders public service-forpligtelser, herunder TV SYDs, er fastsat i public service-kontrakter indgået med kulturministeren, mens TV 2 DANMARK A/S' public service-forpligtelser er fastsat i tilladelse til TV 2/DANMARK A/S til at udøve public service-programvirksomhed.

*sikrer, at nedskæringer i tilskuddene til privatskoler og en reduktion af transportgodtgørelsen ikke får negative følgevirkninger for de tysksprogede skolars fortsatte drift på det nuværende niveau*

En fælles undersøgelse foretaget af den danske og slesvig-holstenske regering i 2010 viste, at eleverne i de tyske mindretalsskoler modtog støtte svarende til 98 pct. af den gennemsnitlige udgift per elev i de danske folkeskoler. Da mindretallets skoler udfører den samme rolle for medlemmer af det tyske mindretal som de offentlige skoler, tog den danske regering skridt til at sikre, at finansieringen per elev blev hævet, så den nu svarer til 100 pct. af den gennemsnitlige udgift per elev i de offentlige skoler.

Fra 2011 er den årlige bevilling til transportgodtgørelse til elever i de frie grundskoler blevet nedsat men bevillingen til transportudgifter til eleverne i de tyske mindretalsskoler blev opretholdt uændret. Formålet var at opretholde mobiliteten for disse elever.

Der henvises til teksten til artikel 8.

*afklarer spørgsmålet om den traditionelle tilstedeværelse i Danmark af sproget romani, som tales af Sinti og muligvis også af andre grupper oprindeligt hjemmehørende i Danmark.*

I Danmark har romaer ikke status som et nationalt mindretal. Den primære årsag er manglen på historisk sammenhængende tilstedeværelse af personer med romabaggrund i Danmark. Historiske optegnelser vidner kun om midlertidig bosættelse.

Der henvises i øvrigt til teksten nedenfor i afsnit I

### **Ekspertkomiteen anmoder om yderligere oplysninger vedrørende:**

*Ekspertkomiteen opfordrer de danske myndigheder til at være mere proaktive og strukturerede i deres tilgang til opfyldelse af Danmarks forpligtelser i henhold til Pagten.*

I forbindelse med ratifikationen identificerede Danmark som det eneste sprog tysk som et mindretalssprog i sprogpagtens forstand og afgav en erklæring om, at sprogpagten skal gælde for tysk for så vidt angår det tyske mindretal i Sønderjylland. Tysk tales af ca. 12.000 - 15.000 personer, der er medlemmer af det tyske mindretal i Sønderjylland.

Som nævnt i Danmarks tidligere landerapporter var der i Danmark allerede længe før Danmarks ratifikation af sprogpagten skabt løsninger for det tyske sprog, der lever op til sprogpagtens principper om beskyttelse af regionale sprog eller mindretalssprog. Gældende dansk lovgivning og administrativ praksis var og er således i overensstemmelse med pagtens principper, hvorfor Danmark ikke har foretaget lovændringer eller i øvrigt iværksat særlige foranstaltninger med henblik på at gennemføre disse.

Det er den danske regerings opfattelse, at der generelt er et godt kendskab til det tyske mindretal i Danmark samt tysk som mindretalssprog. Det gode kendskab skyldes blandt andet den historiske kontekst, beskrevet i tidligere landerapporter, som mindretallet er en del af, og som fortsat optager store dele af den danske befolkning.

I forbindelse med overdragelsen af ansvaret for mindretalsspørgsmål fra Økonomi- og Indenrigsministeriet til Undervisningsministeriet i 2011 blev der på Undervisningsministeriets hjemmeside etableret en særskilt side med oplysninger om konventionen og monitoreringsperioderne. Danmarks statsrapporter, Den Rådgivende Komité's rapporter samt ministerkomitéens resolutioner for alle perioderne er lagt ud på hjemmesiden [www.uvm.dk](http://www.uvm.dk).

Dokumenterne på hjemmesiden er tilgængelige på henholdsvis dansk og engelsk. Det danske sprog beherskes til fulde af langt størstedelen af medlemmerne af det tyske mindretal. Ved anmodning sender Undervisningsministeriet omkostningsfrit kopier af Danmarks Statsrapporter, Den Rådgivende Komité's rapporter og ministerkomitéens resolutioner til modtager.

På Udenrigsministeriets hjemmeside og Undervisningsministeriets hjemmeside findes grundlæggende information om Europarådet, Rammekonvention og Sprogpagten.

Kontaktudvalget for Det Tyske Mindretal, som består af repræsentanter for alle de partier, der er repræsenteret i Folketinget samt repræsentanter for det tyske mindretal, har løbende spørgsmål om sprogpagten på dagsordenen for dets møder.

Kontaktudvalget drøftede således resultatet af tredje overvågningsperiode, herunder Ministerkomitéens anbefalinger og rapporter efter offentliggørelsen af disse på sit møde den 29. april 2011. Her blev spørgsmålet om Danmarks efterlevelse af anbefalingerne på medieområdet drøftet.

Herudover har emnet været drøftet i den særlige arbejdsgruppe, der er nedsat i henhold til Europarådets sprogpagt. Arbejdsgruppen er et uformelt forum med deltagelse af en række ministerier samt det tyske mindretal, som er nedsat med henblik på jævnligt at drøfte og evaluere de forholdsregler, der tages i henhold til sprogpagtens kapitel III, herunder på det uddannelsesmæssige område. Arbejdsgruppen kan udover de nævnte emner tillige drøfte andre emner af relation til det tyske mindretal, herunder blandt andet emner i relation til rammekonventionen. Det er således et forum med en bred basis og et bredt perspektiv, der har kompetence til at drøfte praktisk talt enhver sag vedrørende det tyske mindretal i Sønderjylland. Det senest afholdte møde i arbejdsgruppen blev afholdt i december 2011.

Udover møderne i de nævnte fora er Undervisningsministeriet i dets virke som sekretariat for Kontaktudvalget for det tyske mindretal i løbende dialog med det tyske mindretals sekretariat i København, ligesom der løbende afholdes møder med det tyske mindretals repræsentanter og i den forbindelse drøftes emner, som det tyske mindretal finder behov for, herunder i relation til sprogpagten og rammekonventionen.

Et ekstraordinært møde mellem henholdsvis det danske Kontaktudvalg for det danske mindretal og Udvalget for det tyske mindretal i Nordslesvig ved den Slesvig-Holsteinske Landdag samt med deltagelse af Landdagspræsidenten og den danske undervisningsminister blev afholdt i april 2013 ved den Slesvig-Holsteinske Landdag. På mødet blev der drøftet en lang række emner vedrørende mindretallets forhold og det danske henholdsvis tyske syn på dansk-tysk samarbejde vedrørende nationale mindretal.

Endvidere var der i august 2013 tale om det 50. møde i Kontaktudvalget for det tyske mindretal. Dette blev markeret med en reception på Christiansborg med deltagelse af bl.a. Folketingets formand og medlemmer af det tyske mindretal.

Der eksisterer endvidere generelt en tæt, åben og uformel dialog mellem de danske myndigheder og det tyske mindretal, som er præget af gensidig tillid.

For så vidt angår indsatsen fra de fire kommuner i Sønderjylland henvises til artikel-gennemgangen nedenfor.

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til i tæt samarbejde med de tysktalende at undersøge, hvorvidt yderligere forpligtelser i henhold til Pagten kan accepteres indenfor de førnævnte områder [art. 10, 2, art. 11, 1 a, art. 11, 1 b. i and c.i].*

Den danske regering har noteret sig Ekspertkomitéens udtalelse. Der henvises i øvrigt til kommentarer ovenfor om de nævnte fora og artikelgennemgangen nedenfor.

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at udvide efterforskningen af den traditionelle forekomst af romani-sproget og foranstalte en videnskabelig undersøgelse for at få det afklaret.*

I forbindelse med ratifikationen identificerede Danmark tysk som et mindretalssprog i pagtens forstand og afgav en erklæring om, at sprogpagten skal gælde for tysk for så vidt angår det tyske mindretal i Sønderjylland.

I Danmark har romaer ikke status som et nationalt mindretal. Den primære årsag er manglen på historisk sammenhængende tilstedeværelse af personer med romabaggrund i Danmark. Historiske optegnelser vidner kun om midlertidig bosættelse.

Herudover mener regeringen ikke, at en videnskabelig undersøgelse af romasprog vil frembringe nye oplysninger af relevans.

## **Afsnit II – Danmarks anvendelse af sprogpagtens artikel 7**

*Ekspertkomitéen opfordrer myndighederne til at fremme dialogen med repræsentanter fra de tysktalende omkring at forbedre tilstedeværelsen af det tyske sprog i det offentlige rum yderligere.*

På møderne i Kontaktudvalget for Det Tyske Mindretal drøftes emner med henblik på at fremme mindretallets forhold, herunder anvendelse af det tyske sprog i det offentlige rum.

Om Statsforvaltningens brug af det tyske sprog skal bemærkes, at Statsforvaltningens samarbejde med og kommunikation med det tyske mindretal hviler på sædvane, men også på en forståelse for mindretallets interesse i at bevare deres modersmål, tysk. Sprogpagten og rammekonventionens intentioner og formål opleves således som en integreret del af Statsforvaltningens virke.

Det er Statsforvaltningens opfattelse, at der eksisterer en god kontakt og et godt samarbejde mellem det tyske mindretal og Statsforvaltningen ved løsningen af de opgaver, der påhviler Statsforvaltningen. Statsforvaltningen har endvidere oplyst, at afdelingskontoret i Aabenraa skilter på tysk.

For så vidt angår skiltning kan det oplyses, at Vejdirektoratet ikke er bekendt med, at der siden sidste høring er fremsat andre ønsker om tosproget skiltning end ved Knivsbjerg, hvorfor Vejdirektoratet ikke har haft lejlighed til at tage konkret stilling til sådanne anmodninger.

Om Knivsbjerg-henvendelsen skal det bemærkes, at ansøgningen ikke blev imødekommet grundet manglende opfyldelse af ansøgningskravene. En seværdighed kan ikke selv ansøge om at få opstillet en turistoplysningstavle. Seværdighederne, der skiltes til, er udvalgt på baggrund af indstilling fra Naturstyrelsen, Kulturstyrelsen og VisitDenmark. Disse parter foretager udvælgelsen ud fra en samlet vurdering af, om der er tale om en seværdighed af almen interesse for såvel danske som udenlandske turister. Grundlaget for udpegningen har været, at der enten skal være tale om verdensarvsmonumenter, nationalparker eller seværdigheder af national interesse. Knivsbjerg indgår ikke i nogen af de tre kategorier, der indgår i grundlaget for udpegningen.

Det kan nævnes, at det som led i folkeskolereformen er blevet besluttet at fremrykke påbegyndelsen af tyskundervisningen fra 7. til 5. klassetrin, hvilket forventes at medføre en styrkelse af elevernes beherskelse af tysk og kendskab til tysk kultur, herunder til tysk som mindretalssprog.

Herudover har Danmark finansieret et projekt, som er iværksat i fællesskab med det tyske mindretal i Danmark og det danske mindretal i Tyskland, med formål bl.a. at udvide forståelsen af pædago-

gikken, der anvendes i mindretalsskolerne. Et ph.d. stipendium er blevet oprettet ved Syddansk Universitet i Danmark og løber indtil 2014.

### Kommunerne i Sønderjylland

Tønder Kommune oplyser, at Tønder Kommune er beliggende i grænseregionen, og dermed har Tønder Kommune særlige forpligtelser over for det tyske mindretal. For kommunen er det helt naturligt at bruge tysk i kommunikationen med tysktalende parter. Det tyske sprog fremmes således i højere grad generelt end som mindretalssprog. I Borgerservice er det naturligt, at personalet kan forstå og tale tysk, hvilket også er tilfældet for en stor del af kommunens øvrige administrative medarbejdere.

Et væsentligt omdrejningspunkt i kommuneplanstrategien er nærheden til Tyskland og dermed det grænseoverskridende samarbejde. Der er i 2011 etableret to samarbejdsfora på tværs af grænsen, hvoraf det ene er med repræsentation af politikere – bl.a. Tønder Kommunes borgmester. Det andet er i administrativt regi, og i begge deltager kommunaldirektøren. I de to mødefora foregår både mundtlig og skriftlig kommunikation på tysk.

Samarbejdsforaene har bl.a. været omdrejningspunkt for konferencen VESTDIALOG, hvor politikere og erhvervsliv fra hver side af grænsen mødes for at drøfte fælles udfordringer og muligheder. Her simultantolkes til både tysk og dansk. Konferencen blev første gang afholdt i 2012 og gentages i 2014.

Et andet strategisk valg er ansættelse af en erhvervskonsulent, som bygger bro mellem erhvervslivet på begge sider af grænsen. Konsulenten har tysk som modersmål og taler derudover perfekt dansk. En medarbejder med både tosproget og to-kulturel baggrund er et væsentligt aktiv i forhold til at fremme det dansk-tyske samarbejde og dermed det tyske sprog i Danmark.

I 2012 lancerede Tønder Kommune en ny hjemmeside. Det var kommunens klare strategi, at specifikke dele af den nye hjemmeside skulle være på tysk af hensyn til den tyske minoritet. I dag findes næsten alle oplysninger på hjemmesiden, og ikke kun bestemte dele af den, på både dansk og tysk. Følgende fremgår af strategidokumentet:

*”Tønder Kommune er beliggende i grænseregionen, og dermed har Tønder Kommune særlige forpligtelser over for det tyske mindretal. Bestemte dele af hjemmesiden vil derfor være på tysk. Desuden vil relevante sider være på engelsk af hensyn til udenlandske besøgende, der søger oplysninger om Tønder Kommune og denne del af Danmark.”*

Samtidig blev et elektronisk informationsbord, som tilbyder information på tysk, placeret ved indgangen til rådhuset. Ligeledes er der skilte på tysk i Borgerservice Center.

Endelig skal nævnes, at Tønder Kommune har igangsat og planlagt mange tiltag i skoler og daginstitutioner til fremme af det tyske sprog. Det sker f.eks. ved fælles aktiviteter mellem børn/elever mellem institutioner og skoler på hver side af grænsen. Derudover har flere skoler valgt at undervise i tysk før 5. klasse (som folkeskoleloven foreskriver), ligesom der kan vælges tyskundervisning på ekstra højt niveau både i folkeskolen og i gymnasiet.

Haderslev Kommune har et godt og stærkt samarbejde med den tysktalende del af befolkningen med bopæl i kommunen. Som eksempler kan nævnes samarbejdet med den tyske skole, den tyske



børnehave og det tyske bibliotek, den tyske roklub etc. Kommunen har ligeledes en hel del tyske studerende på UC Syddanmark, som fortrinsvis læser til lærer og parallelt hermed modtager dansk-undervisning på Sprogcentret i Haderslev.

Haderslev Kommune har oplyst, at i samarbejde med det tyske mindretal har Haderslev Kommune udarbejdet en tysksproget udgave af Haderslev Kommunes hjemmeside. Denne tyske del af hjemmesiden udbygges løbende i takt med udviklingen af den eksisterende danske hjemmeside og på lige fod med den engelske del af hjemmesiden.

Skilte, der viser til tyske institutioner, f.eks. biblioteker, skoler, børnehaver og klubber er affattet på tysk. Herudover er yderligere oplysningsskilte i kommunen affattet på tysk.

Der afholdes løbende tyskkurser for en lang række frontmedarbejderne på Kommunens Borgerservice Center for at kvalificere sagsbehandling og kommunikation med den tysktalende del af befolkningen i Sønderjylland. Der kan således i alle tilfælde sagsbehandles og kommunikeres på tysk med borgere i Haderslev Kommune.

Inden for rammen af det tysk-danske samarbejde i Region Sønderjylland Schleswig er der et samarbejde omkring administrative forhold eksempelvis pendlingsproblemstillinger og et stærkt og meget nærværende samarbejde omkring kultursamarbejde på tværs af grænsen - Kulturregionen.

Sønderborg Kommune ser det som en naturlig service, at borgere der henvender sig på tysk også bliver betjent på tysk ved mundtlig og skriftlig henvendelse. I kommunens borgerservice er personalet tosproget og i de øvrige forvaltninger bliver der tilkaldt personale, der er tosproget, hvis den der tager i mod henvendelsen ikke er tosproget. Generelt er der mange tosprogede medarbejdere, heraf en stigende andel tyske medarbejdere enten fra mindretallet eller tyskere, der er immigreret til Danmark.

Sønderborg Kommune har enkelte relevante skriftlige informationer oversat til tysk. For eksempel informationer om valg, flytteløsninger, vielser ligesom dele af kommunens hjemmeside er oversat til tysk. Kommunen har dog lige lanceret en ny hjemmeside, hvor den tyske del stadig er under udarbejdelse. Den tyske del forventes at være i luften primo december 2013. Borgerservice justerer løbende den tyske information i forhold til de behov, der efterspørges. Det er et område, der er stor fokus på, da kommunen udover det tyske mindretal også har mange tilrejsende tyske studerende på byens universitet, som kommunen gerne vil give en god oplevelse i Sønderborg

Aabenraa Kommune ser det som en naturlig service, at borgere, der henvender sig på tysk, også bliver betjent på tysk. Det gælder såvel mundtlig som skriftlig henvendelse. I kommunens borgerservice er personalet tosproget, og i de øvrige forvaltninger bliver der tilkaldt personale, der er tosproget, hvis den, der tager i mod henvendelsen, ikke er tosproget. Generelt er der mange tosprogede medarbejdere, og desuden kan nævnes, at kommunen har afholdt interne sprogkurser i tysk, for at øge medarbejdernes sprogkundskaber.

Aabenraa Kommune har enkelte relevante skriftlige informationer oversat til tysk ligesom dele af kommunens hjemmeside er oversat til tysk. Kommunen lancerer en ny hjemmeside inden for et halvt år, hvor den tyske del også opdateres. Det kan oplyses, at Frøslevlejrens hjemmeside er oversat til tysk. Flyveren 'Åbent atelier' er ligeledes oversat til tysk.

I samarbejde med de tre øvrige sønderjyske kommuner undersøger Aabenraa Kommune i øjeblikket mulighederne for at støtte et projekt om fremme af tysk fra Bund Deutscher Nordschleswiger. Der er tale om et projekt rettet mod de danske børnehaver og folkeskoler.

Aabenraa Kommune har endvidere gennemført et pilotprojekt om tyskundervisning allerede fra 5. klasse i en af kommunens folkeskoler. Pilotprojektet gav gode resultater, men er p.t. ikke videreført på grund af skolesammenlægninger.

Derudover kan nævnes, at det tyske skolemuseum har fået driftstilskud fra Aabenraa Kommune (på 20.000 kr.) og at det tyske mindretalsbibliotek og danske flertalsbiblioteker har haft et samarbejde om en litteraturfestival.

Region Sønderjylland-Schleswig, Regionskontoret har i marts 2013 gennemført en undersøgelse af undervisningsfaget tysk i folkeskolen i de fire sønderjyske kommuner. Undersøgelsen blev foretaget med 20 skoleledere og 43 tysklærere som deltagere. Resultatet viste, at 90 pct. af eleverne vælger tysk som 2. fremmedsprog. Antallet af skoler, der tilbyder tidlig tyskundervisning, er faldet. Begrundelsen har været skolesammenlægninger og manglende finansiering af de ekstra timer. Men dertil kan nævnes, at nogle skoler tilbyder valgfri tidligere tyskundervisning eller tyskundervisning i fritidsordninger. Som det sidste kan nævnes, at lærerne vurderer, at elevernes faglige niveau i tysk er blevet dårligere inden for de seneste 15 år. Begrundelsen er bl.a., at engelsk er blevet et fuldstændigt dominerende sprog i tv, internet mv.

I region Sønderjylland-Schleswig, har Regionskontoret gennemført sprogaktiviteter i samarbejde med skoler og børnehaver i Sønderjylland, men også sammen med det tyske mindretal, Højskolen Østersøen, VUC, CFU og læreruddannelsen i Haderslev. Regionskontoret står også for en årlig dansk-tysk lærerkonference i samarbejde med IQSH og CFU, hvor formålet er at udveksle undervisningserfaring og evt. indgå samarbejde om fælles projekter på begge sider af den dansk-tyske grænse.

Derudover har Regionskontoret været sekretariat for 3 Interregprojekter, der også har/har haft til formål at støtte sprog- og kulturprojekter i Region Sønderjylland-Schleswig. I det nuværende Interregprojekt KulturDialog kommer den offentlige medfinansiering til dels fra skoleområdet, således har skoleforvaltningen Aabenraa Kommune betalt 10.000 DKK pr. år i årene 2011-13. De 30.000 DKK, som Aabenraa har betalt fra skoleområdet, er gennem Interreg projektet blevet mangedoblet. Fra medio 2011 og til efteråret 2013 er der blevet udbetalt 228.089 DKK til dansk-tyske skoleprojekter i Aabenraa Kommune. Eksempler på skoleprojekter er dansk/tysk poetry slam samt "Løb, løs og lær", hvor skoleklasser på tværs af grænsen skal løse opgaver om Danmark og Tyskland via geocaching.

I 2009 vandt "Professor dr. ABC" den europæiske sprogprijs for særlig fremme af nabosprogsindlæring. I efteråret 2011 udskrev Regionskontoret en Prof. dr. ABC-konkurrence. Otte børnehaver vandt konkurrencen og fik besøg af Prof. dr. ABC i første halvdel af 2012. Der er blevet skabt så tætte kontakter mellem nogle af børnehaverne, at de fortsat besøger hinanden.

Som det sidste skal nævnes, at Regionskontoret har udarbejdet børne- og voksenordbøger og en børnesangbog med sange, der findes på både dansk og tysk.

Derudover er der sket en række ændringer i forhold til det grænseoverskridende samarbejdet. Aabenraa Kommune indgår i samarbejdet Region Sønderjylland-Schleswig. Samarbejdet består af

de fire sønderjyske kommuner, kreisene Schleswig-Flensburg og Nord Friesland, Stadt Flensburg samt det tyske mindretal og det danske mindretal. I 2011 blev samarbejdet med de to mindretal styrket, idet mindretallene i den nye samarbejdsaftale fik plads i bestyrelsen og underliggende udvalg med stemmeret på lige vilkår med de offentlige parter med undtagelse af vedtagelse af det årlige budget, da det alene er kommunerne og kreisene, der bidrager til samarbejdes finansiering. Tidligere havde mindretallene alene observatørplads og ikke stemmeret.

Desuden er der indgået en dansk/tysk kulturaftale for Sønderjylland-Schleswig, hvor mindretallet er med i styregruppen. Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig er en kulturaftale, hvor omdrejningspunktet er projekter, som går på tværs af den dansk-tyske grænse. Der er tale om projekter, hvor de interkulturelle kompetencer kommer i spil, det dansk-tyske kulturrum i Sønderjylland-Schleswig styrkes og forankres og endelig projekter, hvor talentudviklingen blandt børn og unge i Sønderjylland-Schleswig fremmes. Sprog er ikke et mål i sig selv, men sprogene kommer i spil i alle projekter og bliver dermed en "side-effekt". Kulturaftalen blev underskrevet den 10. april 2013.

Alle projekter bidrager til at forøge forståelsen af det tyske sprog blandt befolkningen i Sønderjylland.

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at bidrage med konkrete oplysninger om foranstaltninger om det tyske sprogs status som mindretalssprog i den næste periodiske rapport og til at træffe andre foranstaltninger til at fremme bevidstheden om og forståelsen for tysk som mindretalssprog i Danmark.*

Se ovenfor vedrørende folkeskolereformen. Der henvises i øvrigt til 3. rapport s. 14-15 og 28-29 og nedenfor under artikel 8.

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at overveje muligheden for at indføje en bestemmelse om en forholdsmæssig og velafbalanceret dækning af det tyske mindretal i de nye public servicekontrakter i mellem den danske stat og radio- og tv-stationerne*

De danske landsdækkende public service-foretagender DR og TV 2/DANMARK A/S samt de otte regionale TV 2-virksomheder, herunder TV SYD, har allerede public service-forpligtelser vedrørende samfundsmæssig dækning af Danmark.

DR er i medfør af public service-kontrakten, og TV 2 i medfør af foretagens tilladelse til at udøve public service-programvirksomhed, forpligtet til at tilbyde en bred samfundsmæssig dækning af Danmark og afspejle mangfoldigheden af kultur, livsopfattelse og levevilkår i de forskellige dele af landet samt sikre et bredt udbud af programmer og tjenester til hele befolkningen via tv, radio, internet og andre relevante platforme.

Derudover er de regionale TV 2-virksomheder, herunder TV SYD, i medfør af public service-kontrakterne forpligtet til ved programlægningen at lægge vægt på tilknytning til regionen. Programlægningen skal derved afspejle den mangfoldighed af kultur, livsopfattelse og levevilkår, der er i regionen. TV SYD skal desuden lægge vægt på betingelserne i det dansk/tyske grænseområde, blandt andet det danske mindretal i Sydslesvig og deres betingelser.

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at indkalde den særlige arbejdsgruppe til møder med regelmæssig mellemrum.*

Regeringen kan oplyse, at det sidste møde i arbejdsgruppen blev afholdt i december 2011. Regeringen vil sikre, at gruppen mødes i kommende monitoreringsperiode.

### **Part III**

*For hvert regionalt sprog eller minoritetssprog udpeget i forbindelse med ratifikationen i medfør af sprogpagtens artikel 2, nr. 2, bedes venligst angivet på hvilken måde de pågældende bestemmelser er blevet implementeret.*

Med henblik på at lette læsningen af rapporten, er nedenfor gengivet Ekspertkomitéens særskilte spørgsmål til Danmarks anvendelse af sprogpagtens artikel 8-14, hvor sådanne fremgår af Ekspertkomitéens rapport.

I overensstemmelse med pagtens artikel 3, stk. 1, har Danmark udpeget tysk som et mindretalsprog, på hvilket de i henhold til artikel 2, stk. 2, i pagten udpegede bestemmelser finder anvendelse efter pagtens ikrafttrædelse i Danmark.

### **Artikel 8 Uddannelse**

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at sikre, at nedskæringen af tilskuddene til privatskoler og nedsættelsen af transportgodtgørelse ikke medfører, at de tysksprogede skoler ikke kan opretholde det nuværende undervisningstilbud.*

Danmark har truffet foranstaltninger til at sikre, at det tyske mindretal og dets skoler ikke vil blive påvirket negativt af budgetmæssige foranstaltninger andre steder i det private skolesystem. Derfor har der været en separat budgetpost i de årlige budgetter siden 2009. Der henvises i øvrigt til afsnit 1.

Den danske regering har netop i november 2013 besluttet at yde et ekstraordinært tilskud på 3 mio. kr. i 2014, der skal bidrage til at højne bygningsstandarden i de tyske mindretals skoler.

Dette følges op med et analysearbejde i 2014, der skal komme med anbefalinger, der skal medvirke til at sikre, at det tyske mindretal kan sikre sine børn uddannelsesinstitutioner, der er tidssvarende. Dette vil også bidrage til at øge synligheden af mindretallet i lokalområdet.

Fra 2011 er den årlige bevilling til transportgodtgørelse til elever i de frie grundskoler blevet nedsat men bevillingen til transportudgifter til eleverne i de tyske mindretalsskoler blev opretholdt uændret. Formålet var at opretholde mobiliteten for disse elever

Aabenraa Kommune oplyser endvidere, at kommunen den 30. maj 2012 har indgået en aftale om kommunalt tilskud til de tyske skolefritidsordninger under Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig (DSSV). Aftalen ligestiller de tyske skolefritidsordninger med de danske.

Sønderborg Kommune støtter også op om det tyske mindretal på andre områder. For eksempel yder kommunen økonomisk støtte til mindretallets børnehaver og SFO'er, så forældre fra mindretallet

stilles lige med forældre i majoritetsbefolkningen.

*Ekspertkomitéen anmoder de danske myndigheder om at medtage konkrete oplysninger om undervisningen i tysk på de tekniske uddannelser og erhvervsuddannelserne i den næste periodiske rapport.*

Undervisningsministeriet er ikke informeret af det tyske mindretal om, at niveauet for undervisning i det tyske sprog betragtes som utilfredsstillende.

Ifølge "Grænseforeningen" opfatter mindretallet sig selv som tyske nordslesvigere, det vil sige som danske statsborgere med tysk identitet og stærk forankring i den sønderjyske region. Dette er helt parallelt med det danske mindretal i Sydslesvig, som opfatter sig selv som tyske statsborgere med dansk sindelag. Det tyske mindretal taler til hverdag ikke kun tysk, men i høj grad også dialekten sønderjysk.

Mindretallet på begge sider af grænsen har oprettet flere børnehaver og folkeskoler samt ungdomsuddannelser på deres eget sprog.

De tekniske og erhvervsfaglige uddannelser i Danmark (eud) er baseret på vekselprikket mellem teori (skoleuddannelse) og praksis i virksomheden. Dette dobbelte uddannelsesprincip sikrer, at eleverne erhverver teoretisk, praktisk, almene og personlige kompetencer, som efterspørges på arbejdsmarkedet. Erhvervsskoler er forpligtet til at sikre, at lærerne på skolen har de nødvendige kvalifikationer og eleverne får undervisning i henhold til hans eller hendes behov. Men i løbet af virksomhedsperioderne er det nødvendigt at kunne tale og forstå dansk, fordi uddannelsen er målrettet arbejdsmarkedet i Danmark.

Undervisningsministeriet har på forespørgsel til Institut for Grænseregionsforskning fået oplysninger vedrørende niveauet for undervisningen af det tyske sprog i Sønderjylland.

Det fremgår heraf, at mængden af elever, der tilhører det tyske mindretal, som vælger tysk i gymnasiet, er faldet med 31 procent i løbet af de sidste 10 år. Det er vigtigt at bemærke, at det er de studendes ret til at beslutte individuelt, hvilket sprog, de ønsker at modtage undervisning i.

Konsekvensen er et generelt fald i brugen af tysk i uddannelsessystemet, herunder også erhvervsuddannelserne. Det er dog ikke det samme som at sige, at det tyske sprog ikke er respekteret som et officielt minoritetssprog.

Ministeriet er ikke bekendt med problemer i forbindelse med denne udvikling i valg af sproget.

Det kan endvidere oplyses, at Den tyske undervisnings- og forskningsminister og den danske undervisningsminister i 2013 har underskrevet en fælles erklæring, som skal lette sammenligningen af erhvervs kvalifikationer mellem Tyskland og Danmark, øge mobiliteten landene imellem og forebygge ungdomsarbejdsløshed, jf. <http://uvm.dk/~UVM-DK/Content/News/Int/2013/Nov/~-/media/UVM/Filer/Aktuelt/PDF13/131120%20Joint%20Declaration%20about%20general%20comparability%20of%20VET.ashx>.

I praksis fungerer mobiliteten over den dansk-tyske grænse, selv om erhvervsuddannelserne i de respektive lande ikke er fuldstændig identiske. Dog kan en mental og sproglig barriere gøre sig gældende. Grænselandet omfatter på tysk side Schleswig-Holstein, på dansk side både Sønderjylland og Lolland-Falster.

Derfor er det vigtigt at understøtte mobiliteten. Fælleserklæringen er et resultat af den fra februar 2006 "Afsluttende rapport" med undertitlen "Den dansk-tyske arbejdsgruppe til forbedring af den grænseoverskridende mobilitet", der blev forelagt for hhv. den danske og den tyske regering. Rapporten anførte seks problemstillinger, som grænsependlere mellem Danmark og Tyskland ifølge rapporten stilles overfor, bl.a. behovet for gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser, certifikater mm. I november 2010 blev emnet drøftet på det faste møde i Arbejdsmarkedsforum mellem Region Syd og Schleswig-Holstein.

Det forventes, at erklæringen yderligere vil understøtte arbejdet med at forbedre den grænseoverskridende mobilitet.

*Komitéen anmoder de danske myndigheder om i den næste periodiske rapport at fremkomme med mere konkrete oplysninger om i hvilket omfang det sikres i praksis, at der undervises i den historie og kultur, som er afspejlet af det tyske sprog i Danmark.*

Den danske grundskole har alene overordnede mål for, hvad eleverne skal lære af undervisningen, og således ikke udtømmende beskrivelser af de emner, der skal gennemgås i undervisningen. Der fremgår således ikke noget specifikt af det gældende curriculum om undervisning i den kultur og historie, der er afspejlet af det tyske sprog. Der er derimod opstillet bindende mål for elevernes bevidsthed om kultur og stereotype opfattelser af forskellige kulturelle grupper samt for elevernes deltagelse i en demokratisk debat om sociale og kulturelle problemstillinger og deres handlemuligheder i relation til denne. På baggrund heraf er det den enkelte skole og lærer, der vælger, hvilke kulturelle og sociale grupper, man vil inddrage i arbejdet med disse mål.

De gældende mål indeholder endvidere på en række områder mål for, at eleverne lærer at forholde sig til kultur og kulturmøder samt andre aspekter af interkulturel kompetence. Dette gælder eksempelvis i sprogfagene, samfundsfag og kristendomskundskab.

I forbindelse med folkeskolereformen vil der blive etableret et nyt nationalt videncenter for historie og kulturarvsformidling med henblik på at udvikle og skabe et overblik over historieformidlingen i Danmark. Formålet er at give børn, unge og lærere en fælles platform for at øge den faglige kvalitet af formidling af historie og kulturarv. 40.000.000 kr. er afsat til centret i årene 2014-17 som led i folkeskolereformen. Centret forventes også at modtage frivillige bidrag fra relevante partnere. Efter 2017 forventes centret at være selvfinansierende.

Det kan nævnes, at det som led i folkeskolereformen er blevet besluttet at fremrykke påbegyndelsen af tyskundervisningen fra 7. til 5. klassetrin, hvilket forventes at medføre en styrkelse af elevernes beherskelse af tysk og kendskab til tysk kultur.

For de danske gymnasiale uddannelser gælder det, at de skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed, og at eleverne derfor skal lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden. Det er en målsætning, at undervisningen og hele dagliglivet bygger på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Det kan vedrørende læreplanerne for faget samfundsfag på A- og B-niveau særligt fremhæves, at der i kernestoffet inden for emnet "Sociologi" indgår "kulturelle mønstre". I ministeriets vejledning til lærerne står der herom:

"De kulturelle mønstre beskriver værdier, normer og symboler i forskellige grupperinger. Begreber som subkultur, etnicitet/nationalitet og mono-/multikulturelt samfund vil være relevante, ligesom kultur og integration (pluralistisk integration, assimilation og segregation) bør indgå. Det kan desuden være relevant at sammenstille forskellige kulturer (kulturmødet og kulturkonflikt). Undervisningen i social differentiering og kulturelle mønstre bør være empirisk funderet. Det kan være i form af egentlige feltstudier eller ved anvendelse af undersøgelser."

Typisk inddrages større etniske (eller nationale) mindretal.

Regeringen kan endvidere oplyse, at den netop gennemførte reform af læreruddannelsen fastsætter, at *"Formålet med uddannelsen er, at den studerende gennem uddannelsen tilegner sig den viden og de færdigheder, der er forudsætningen for at kunne virke som faglig pædagogisk og didaktisk kompetent lærer i den danske folkeskole i henhold til folkeskolens formål"*.

Kompetenceområderne for lærernes grundfaglighed omfatter således elevens læring og udvikling, undervisningskendskab, specialpædagogik og undervisning af tosprogede elever.

#### **Artikel 9 Retsinstanser**

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at skabe klarhed om centraliseringen af tinglysningssystemet har skabt yderligere problemer for behandlingen af juridiske dokumenter på tysk. Komitéen opfordrer også de danske myndigheder til i næste rapport at redegøre for de praktiske eller organisatoriske foranstaltninger, som er truffet med henblik på at forbedre implementeringen af forpligtelserne.*

Det kan oplyses, at dokumenter i tvister ved retten i Sønderborg oversættes uden omkostninger for parter, der tilhører det tyske mindretal i Danmark.

Med hensyn til centraliseringen af tinglysningssystemet kan det oplyses, at Tinglysning retten, der varetager tinglysningen for hele landet, har indført en procedure, hvorefter dokumenter på tysk, der indsendes af medlemmer af det tyske mindretal, i relevant omfang bliver oversat til dansk af Tinglysning retten uden omkostninger for den, der har anmeldt et dokument til tinglysning.

#### **Artikel 11 Medier**

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at finde måder, hvorpå man kan inkludere og støtte tysksprogede programmer i de offentlige radio- og tv-kanaler.*

*Ekspertkomitéen anser ikke denne forpligtelse for opfyldt. Ekspertkomitéen opfordrer indtrængende til i tæt samarbejde med de tysktalende at tage skridt til en forøgelse af tysksprogede radioudsendelser.*

*Ekspertkomitéen fastholder, at forpligtelsen ikke er opfyldt. Ekspertkomitéen opfordrer indtrængende til i tæt samarbejde med de tysktalende at finde måder, hvorpå der kan udsendes tysksprogede fjernsynsprogrammer i Sønderjylland.*

*Ekspertkomitéen anser ikke denne forpligtelse for opfyldt. Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at tage skridt til at opmuntre til og/eller lette produktion og distribution af tysksprogede lydproduktioner og audiovisuelle produktioner.*

*Ekspertkomitéen anser ikke forpligtelsen for opfyldt. Myndighederne opfordres til at drage omsorg for, at de gældende ordninger for økonomisk støtte også bliver gældende for tysksprogede audiovisuelle produktioner.*

*Ekspertkomitéen anmoder de danske myndigheder om at belyse dette aspekt i den næste rapport for at sikre, at forpligtelsen fortsat er opfyldt.*

*Ekspertkomitéen opfordrer myndighederne til at redegøre for, i hvilket omfang det er muligt at modtage fjernsyns- og radioprogrammer fra Tyskland i Sønderjylland, og hvad den mulige udgift hertil vil være for lyttere og seere.*

Der er i 2013 og 2014 etableret en uddannelsespulje på 2 mio. kr. (ca. 265.000 Euros) til lokalradio og -tv. Et af formålene med puljen er at imødekomme mindretalsgruppers behov for adgang til lokalradio og -tv ved at facilitere adgangen hertil.

Radio- og fjernsynsloven indeholder desuden ingen regler, der forhindrer mindretalsgrupper i at få adgang til radio- og fjernsynsvirksomhed, og tilladelsessystemet og støttesystemet er baseret på objektive, transparente og ikke diskriminerende kriterier. Hertil kommer, at alsidigheden skal fremmes ved udstedelse af tilladelser til lokalradio og -tv, hvilket giver en mangfoldighed af grupper mulighed for at opnå tilladelser og støtte, herunder det nationale mindretal.

Derudover giver såkaldt 'overspill' borgerne i Sønderjylland mulighed for uden omkostninger at modtage tyske kanaler med helt almindeligt antenneudstyr, ligesom de danske landsdækkende public service-foretagender DR og TV 2/DANMARK A/S samt de otte regionale TV 2-virksomheder, herunder TV SYD, har pligt til at sikre et bredt udbud af programmer og tjenester til hele befolkningen via tv, radio, internet og andre relevante platforme.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne under afsnit 1 og 2.

## **Artikel 12 – Kulturaktiviteter og –faciliteter**

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at facilitere driften af det tyske museum i Sønderborg på et professionelt niveau.*

Statslig støtte til selvejende museer i Danmark ydes efter museumsloven i form af såkaldt statsanerkendelse. Reglerne for statsanerkendelse indebærer, at museerne skal opfylde en række krav til bl.a. ikke-statsligt driftstilskud og fagligt niveau. Den danske museumslov er indrettet på, at statsanerkendte museer har en vis størrelse (mindstekravet er et samlet årligt driftsgrundlag på 3 mio. kr. – 2 mio. kr. fra ikke-statslige bidragydere; typisk kommuner, hvortil staten så lægger minimum 1 mio. kr.). Kulturministeriet vurderer ikke, at det er hensigtsmæssigt, at disse statslige tilskudsprincipper



fraviges i enkeltsager. Kulturministeriet henviser i den forbindelse mindre museer, som ønsker at konsolidere og professionalisere deres drift, til at søge at blive en del af større museumsenheder, der ofte har flere mindre museumsenheder i en organisatorisk ramme.

*Ekspertkomitéen vil imidlertid minde om, at begrebet 'kulturpolitik i udlandet' ikke kun henviser til det land, hvor det pågældende mindretalssprog tales, men også pålægger myndighederne en forpligtelse til at afspejle den danske flersprogethed mere generelt i de lande, hvor deres kulturinstitutioner er aktive. Ekspertkomitéen anser ikke den forpligtelse for at være opfyldt. De danske myndigheder opfordres til at tage tilstrækkelig højde for de tysktalende sønderjyders sprog og kultur i forbindelse med deres kulturpolitiske tiltag i udlandet, og til at redegøre for de trufne foranstaltninger i den næste rapport.*

Kendetegnende for det danske kultursamarbejde med udlandet er, at hovedparten af de danske ressourcer og kompetencer er placeret i de centrale kunststøtteorganer, der agerer efter armslængdeprincippet, og i kulturinstitutioner med egne lokale kontakter - og ikke i et centralt organ, som i visse andre lande. Denne organisering giver mulighed for at videndele og samarbejde med et stort internationalt netværk.

Derudover søger Det Internationale Kulturpanel, som er et tværministerielt samarbejde mellem Kulturministeriet, Udenrigsministeriet og Erhvervs- og Vækstministeriet, at samle en række prominente danske kulturinstitutioner med internationale perspektiver i deres arbejde, for herigennem at give en del af kulturudvekslingen med udlandet et fælles fokus. I Det Internationale Kulturpanels nye strategiske handlingsplan for 2014-16, Sammenhæng, Synergi og Samarbejde, har Panelets medlemmer blandt andet valgt at fokusere på temaet dialog, demokrati og deltagelse. Netop på dette punkt har Danmark en særlig historie at fortælle udlandet, eksempelvis i relation til den forbilledlige demokratiske afklaring af de dansk/tyske mindretals stilling. Handlingsplanens fokus på dialog, demokrati og deltagelse er formuleret bredt, således at evt. kulturudveksling, som udføres under dette tema, kan adressere de utallige facetter, der ligger heri. Eksempelvis omkring flertallets forhold til mindretal inklusiv – men ikke begrænset til – de anerkendte mindretal. Det Internationale Kulturpanels medlemmer har i øvrigt i den nye handlingsplan valgt at gøre høj kvalitet til det bærende princip for ethvert kulturudvekslingsinitiativ eller projekt.

Et tæt samarbejde mellem danske institutioner, der ude og hjemme arbejder med Danmarks internationale kulturudveksling, er en forudsætning for et godt resultat af de enkelte projekter og initiativer. Desuden er de danske repræsentationer i udlandet centrale samarbejdspartnere. Kulturstyrelsen koordinerer det internationale kultursamarbejde på Kulturministeriets område.

Den internationale kulturudveksling dækker alle kunstarter og kulturbevaringssektoren, og den kunstneriske kvalitet, originalitet og relevans er hovedkriterier for alle projekter og ansøgninger om finansiering, som Danmark vælger at støtte, hvad enten der er tale om nationale eller internationale aktiviteter.

Mulighederne for at søge støtte er uafhængige af ansøgerens etniske, religiøse, sproglige eller anden baggrund.

## **Artikel 13 – Det økonomiske og sociale område**

*Ekspertkomitéen anmoder de danske myndigheder om i næste periodiske rapport at fremlægge oplysninger om, hvordan informationer om muligheden for at bruge tysk i kontakten med tysktalende er tilgået de tysktalende medarbejdere.*

*Ekspertkomitéen fastholder sin holdning fra den anden evalueringsrapport gående ud på, at der er behov for en mere systematisk medarbejderpolitik hos myndighederne for at sikre, at der reelt er tysktalende medarbejdere til rådighed i den sociale sektor, herunder på hospitalerne.*

*Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at styrke indsatsen for at sikre at tysk kan bruges i omsorgsinstitutioner, særligt med hensyn til omsorg for ældre.*

Om kommunernes brug af tysk i kontakten med tysktalende henvises i øvrigt til artikel 7.

Grundlæggende er beskrivelsen af sundhedsvæsnets tilbud til det tyske mindretal det samme som i Danmarks tredje rapport, jf. 27-28, med et par mindre nye tiltag. De nye tiltag er som følger:

Inden for sundhedsvæsenet er der sket følgende nye tiltag siden tredje rapport:

I det somatiske sygehusvæsen er der sket tiltag i forhold til lægevagtstelefonen:

- Når man kontakter lægevagtstelefonen gives velkomstbeskeden i lægevagtstelefonen både på dansk, engelsk og tysk. Der anvises i denne besked, hvorledes man skal forholde sig. Dertil kommer, at der er udarbejdet pjecer på samme sprog til campingpladser, sommerhusudlejere etc.

På Sygehus Sønderjyllands hjemmeside er tilføjet en række nye informationer på tysk:

- Oplysning om, at Danmark har tilsluttet sig konventionen om beskyttelse af mindretalsprog, og at anmodning fra patienter tilhørende det tyske mindretal, som har ønske om at benytte det tyske sprog i kommunikationen med sygehuset, så vidt muligt vil blive imødekommet
- Information og kontaktdata vedrørende akuthjælp
- Information om patientrettigheder

Det kan oplyses, at Sønderborg Kommunes plejecentre og hjemmepleje ikke er stødt på problemer i forhold til at tilgodese det tyske mindretal. Det er fortsat almindeligt blandt medarbejderne i Sønderborg at kunne tale og forstå tysk. Ligesom borgere fra det tyske mindretal forstår dansk, selvom de taler tysk. Derudover er der en del tyskere, som arbejder i Sønderborg Kommune, som ligeledes mestrer begge sprog.

På baggrund af anbefaling fra Ekspertkomitéens under rammekonventionen har Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold rettet henvendelse til KL (Kommunernes Landsforening), der oplyser, at de har taget kontakt til de relevante kommuner. I forlængelse heraf er det aftalt med KL, at de pågældende kommuner via en skriftlig henvendelse fra ministeriet informeres om Ekspertkomitéens rutinemæssige opfølgning i 2011 og dennes anbefaling om, at der er behov for at skabe mere opmærksomhed om anvendelsen af det tyske sprog i den sociale sektor, specielt på ældreområdet.